

Verbetering van de toetsing en advisering van de RI&E

Ondersteuning Pilot RI&E-label

Datum
23 december 2022

Auteurs
Guido te Brake
Bas van Leeuwen
Annechien Verkuyl
Hetty Vermeulen

Opdrachtgever
Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

vhp projectnummer
002080

Het kwaliteitsmanagementsysteem van **vhp** human performance is gecertificeerd op basis van ISO 9001:2015.

© **vhp** human performance

Niets uit dit document mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt in enige vorm zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van vhp human performance bv, noch mag het zonder dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd, behoudens schriftelijk anders overeengekomen. vhp human performance aanvaardt geen aansprakelijkheid voor enigerlei schade die voortvloeit uit of verband houdt met het wijzigen van de inhoud van het door vhp human performance geleverde document.

Samenvatting

Het Meerjarenprogramma RI&E 2020-2023 van het ministerie van Sociale zaken en Werkgelegenheid (SZW) is opgezet om voor langere tijd in de volle breedte een impuls te geven aan de RI&E-naleving. Als onderdeel van het spoor Advisering en Toetsing is in 2021 in samenwerking met stakeholders (NL Arbeidsinspectie (NLA), kerndeskundigen, werkgevers- en werknemersvertegenwoordigers) gewerkt aan interventies voor verduidelijking van de kaders van de toetsing van de RI&E. Op basis van geïnterviewde behoeften en knelpunten is samen met de stakeholders het RI&E-label bedacht. De gedachte is dat door bij de toetsing en advisering te werken met een RI&E-label met verschillende 'volwassenheidsniveaus' transparanter wordt in hoeverre de RI&E aan de regelgeving voldoet. Daarbij wordt de werkgever door de verschillende niveaus aangemoedigd om verder te werken aan de gezondheid en veiligheid van de medewerkers in zijn bedrijf.

Besloten is om het voorgestelde idee voor een RI&E-label in een vervolgproject verder uit te werken en te beproeven in de praktijk. SZW als opdrachtgever heeft vhp human performance gevraagd ondersteuning te bieden bij de volgende drie stappen:

- 1 het (iteratief) door ontwikkelen/verder uitwerken van het eerste concept/prototype RI&E label;
- 2 het ontwikkelen van een alternatief prototype RI&E label;
- 3 het opzetten en uitvoeren van een kleinschalige pilot om de werking van dergelijke RI&E labels te testen in de praktijk (bij kerndeskundigen, werknemers en werkgevers).

In het project is een design thinking proces doorlopen. Kenmerkend van deze aanpak is dat de eindgebruiker centraal staat en dat samen met deze eindgebruiker een oplossing wordt ontwikkeld. In het project zijn kerndeskundigen, werkgevers en werknemers betrokken. De Nederlandse Arbeidsinspectie heeft bijgedragen aan de eerste fases van het project.

In de Empathise-fase is in kaart gebracht wat de behoeften en wensen zijn van de stakeholders voor het RI&E-label. In totaal zijn dertig interviews gehouden met werkgevers, werknemers en kerndeskundigen. Op basis van de opgehaalde informatie is in de Define-fase besloten om het RI&E-label te richten op grotere betrokkenheid bij gezond en veilig werken van werkgevers en werknemers. Om dit te bereiken is gekozen voor een RI&E-label dat zich specifiek richt op de ondersteuning van de communicatie tussen kerndeskundige en werkgever en het informeren van de werkgever en werknemers door:

- direct globaal inzicht te geven in de uitkomsten van de RI&E;
- inzicht per thema te geven waar verbetering mogelijk of nodig is;
- volwassenheidsniveaus te gebruiken die prikkelend kunnen werken om een stap extra te zetten.

In de Ideate-fase is in een werksessie met stakeholders een aantal ideeën en randvoorwaarden ontwikkeld om dit doel te bereiken, waarna een prototype van het RI&E-label is uitgewerkt. Dit prototype is aangescherpt op basis van een online test waarin verschillende varianten en opties voor visualisatie, thema's en volwassenheidsniveaus aan de stakeholders zijn voorgelegd.

Met dit verbeterde prototype is vervolgens een pilotstudy uitgevoerd. In vier iteraties is het prototype door kerndeskundigen toegepast op recent getoetste RI&Es. Het gemaakte RI&E-label is vervolgens met de werkgever besproken.

Bij het maken van het RI&E-label in de pilot zijn door de kerndeskundigen twee verschillende interpretaties toegepast. Zeven van de negen kerndeskundigen in de pilot hebben per thema onderzocht of de risico's volledig, betrouwbaar en actueel volgens recente inzichten in kaart zijn gebracht en voor alle gevonden risico's maatregelen SMART zijn beschreven met data gereed en maatregelverantwoordelijke. Deze wijze van toepassing noemen we de toets-variant. Op basis van deze inventarisatie is door de kerndeskundige een beoordeling gegeven, waarbij een C betekent dat de RI&E voldoet aan de wettelijke voorschriften.

Een hogere beoordeling (A of B) betekent dat door de werkgever meer wordt gedaan dan wettelijk is vereist, een E of D beoordeling dat de RI&E kwalitatief onvoldoende is.

Dit betekent dat bij een bedrijf waar de RI&E goed is uitgevoerd de kerndeskundige dit beoordeelt met allemaal groene C's of hoger. Als dit label aan directie of werknemers wordt getoond, kan hun conclusie zijn dat alles in orde is en er niks meer hoeft te gebeuren. Dit is een misvatting als voor de thema's ernstige risico's en bijbehorende maatregelen zijn gedefinieerd. Om dit te voorkomen hebben twee kerndeskundigen het label daarom gebaseerd op het aantal en de ernst van de geïnventariseerde risico's per thema. De maatregelen en het plan van aanpak zijn door hen niet meegenomen in de beoordeling voor de thema's in het RI&E-label (vanzelfsprekend wel in de toetsingsrapportage). De visualisatie laat in dit geval niet zien of de RI&E goed is uitgevoerd, maar toont waar de risico's zich bevinden in het bedrijf. Deze wijze van toepassing noemen we de risico-variant van het RI&E-label.

De doelen van het label die in de Define-fase zijn gedefinieerd worden deels behaald met het toets-variant. De resultaten uit de testfase laten zien dat het RI&E-label de werkgevers direct inzicht geeft in kwaliteit van de RI&E. Voor de preventiemedewerkers die namens de werkgever aan de pilots hebben deelgenomen was de visualisatie van dit RI&E-label van meerwaarde. De onderverdeling in de thema's laat volgens hen goed zien op welke thema's in de RI&E extra aandacht nodig is om te voldoen aan de nadere voorschriften zoals beschreven in het Arbobesluit en de eisen in het certificatiereglement. Het betrekken van management en medewerkers bij de RI&E is één van de doelen van het RI&E-label. De risico-variant van het label is minder abstract en sluit beter aan bij de wens om medewerkers/OR of management te informeren over de stand van veilig en gezond werken in de eigen organisatie. Op de vraag of het label prikkelt om een stapje extra te zetten wordt lager gescoord, maar een deel van de werkgevers geeft aan hier wel gevoelig voor te zijn. Ook tijdens de interviews is dit door verschillende werkgevers genoemd. Er zijn ook werkgevers die aangeven dat een C goed genoeg is en zich niet geprikkeld voelen om een extra stap te zetten. Vrijwel alle werkgevers die aan de testfase hebben deelgenomen geven aan dat het RI&E-label standaard bij een toetsingsrapport zou moeten zitten, omdat het goed werkt als visuele managementsamenvatting.

Op basis van de gehouden interviews in de Empathise-fase en de ervaringen en interviews in de testfase is het de verwachting dat de risico-variant in de praktijk een grotere meerwaarde zal hebben dan de toets-variant. Het is een eenvoudiger en intuïtievare visualisatie die gedeeld kan worden met medewerkers en management en deze groepen beter informeert en betreft bij de RI&E. De risico-variant staat verder af van het toetsingsproces van de RI&E, maar laat goed zien waar het bedrijf staat. Er kan discussie ontstaan over de inschaling in volwassenheidsniveaus omdat er geen normatief kader is, maar onze verwachting is dat dit in de praktijk geen grote problemen zal opleveren. Uitvoering van de maatregelen uit het plan van aanpak kan mogelijk een reden zijn voor een update van het RI&E-label, waardoor er langduriger betrokkenheid van kerndeskundigen bij de RI&E is. Dit zal de veiligheid op de werkvloer ten goede komen. Door de kerndeskundigen is aangegeven dat ook de risico-variant onder de naam RI&E-label kan worden uitgerold

Inhoudsopgave

1	Inleiding	6
1.1	Achtergrond	6
1.2	Uitvraag	6
1.3	Design Thinking	7
2	Empathise-fase	8
2.1	Startbijeenkomst.....	8
2.2	Interviews.....	8
3	Define-fase.....	10
4	Ideate-fase	11
5	Prototype-fase.....	12
6	Testfase	14
6.1	Beoordeling door de kerndeskundigen.....	16
6.2	Beoordeling door de werkgevers	20
7	Borging en uitrol.....	23
8	Conclusies.....	24
8.1	Doelstelling van het RI&E-label.....	24
8.2	Visualisatie en taal	26
8.3	Koppeling aan RI&E-instrumenten.....	27
8.4	Relevantie voor bedrijven	27
Bijlage 1	Beschrijving van de iteraties in de pilot.....	28
1.1	Eerste iteratie.....	28
1.2	Tweede iteratie.....	29
1.3	Derde iteratie.....	30
1.4	Vierde iteratie.....	31

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

Het Meerjarenprogramma RI&E 2020-2023 van het ministerie van Sociale zaken en Werkgelegenheid (SZW) is opgezet om voor langere tijd in de volle breedte een impuls te geven aan de RI&E-naleving. Het programma kent een gefaseerde aanpak met als eerste een focus op de kwantiteit, vervolgens op de kwaliteit. Het programma zet in op een drietal programmalijnen en maakt gebruik van de methodiek design thinking. Programmalijn 2 Toepassing heeft als doelstelling een betere uitvoering van de RI&E-verplichting. Het MKB ervaart uiteenlopende knelpunten bij het uitvoeren van de RI&E. De knelpunten worden in deze programmalijn aangepakt aan de hand van drie sporen: informatievoorziening, instrumenten en advisering & toetsing.

Als onderdeel van het spoor advisering en toetsing is in 2021 in samenwerking met stakeholders (NL Arbeidsinspectie (NLA), kerndeskundigen, werkgevers- en werknemersvertegenwoordigers) gewerkt aan interventies voor verduidelijking van de kaders van de toetsing van de RI&E. Hierbij is de design thinking methodiek gevolgd. Verschillende stakeholders die in de praktijk te maken hebben met toetsing en advisering, zoals kerndeskundigen en werkgevers, zijn geïnterviewd om inzicht te krijgen in hun behoeften en ideeën. Het project leverde de volgende behoeften van de stakeholders op:

- Grotere betrokkenheid bij gezond en veilig werken van werkgevers en werknemers.
- Meer werken in de geest van de (Arbo)wet in plaats van de letter van de wet.
- Duidelijkere kaders en daardoor meer uniformiteit in de wijze van toetsing.

Ook werd inzicht verkregen in de knelpunten die zij in de praktijk als het grootst ervaren en van invloed zijn op de toetsing en advisering van de RI&E. De knelpunten waren:

- de RI&E wordt als invuloefening gebruikt;
- de kwaliteit van RI&E's verschilt;
- ontbreken van een eenduidige manier van toetsen;
- de kwaliteit van de toetsing is onder de maat;
- de wet is abstract en laat veel ruimte m.b.t. toetsing.

De geconstateerde knelpunten gaan niet alleen over de toetsing en advisering, maar ook breder over de RI&E in het algemeen en de relevante wetgeving.

Op basis van deze behoeften en knelpunten is een ideegeneratieworkshop met de stakeholders gehouden. Dit leverde ruim 90 ideeën op die door de deelnemende stakeholders zijn teruggebracht tot drie. Uiteindelijk is één van deze drie ideeën, het RI&E-label, geselecteerd om uit te werken tot een prototype. De gedachte is dat door bij de toetsing te werken met een RI&E-label met verschillende 'volwassenheidsniveaus' transparanter wordt in hoeverre de RI&E aan de regelgeving voldoet. Daarbij wordt de werkgever door de verschillende niveaus aangemoedigd om verder te werken aan gezondheid en veiligheid van de medewerkers in zijn bedrijf.

1.2 Uitvraag

Besloten is om het voorgestelde idee voor een RI&E-label in een vervolgtraject verder uit te werken en te beproeven in de praktijk. SZW als opdrachtgever heeft vhp human performance gevraagd ondersteuning te bieden bij de volgende drie stappen:

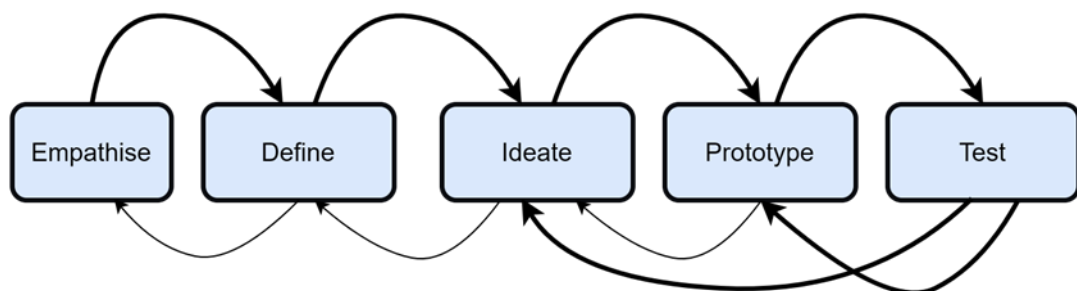
- 1 het (iteratief) door ontwikkelen/verder uitwerken van het eerste concept/prototype RI&E label;
- 2 het ontwikkelen van een alternatief prototype RI&E label;
- 3 het opzetten en uitvoeren van een kleinschalige pilot om de werking van dergelijke RI&E labels te testen in de praktijk (bij kerndeskundigen, werknemers en werkgevers).

De opdrachtgever heeft hierbij de volgende uitgangspunten aangegeven:

- Om een breed draagvlak te creëren is het van belang om stakeholders te betrekken bij de uitwerking en implementatie van het RI&E-label.
- Het RI&E-label is geen doel op zich, maar moet dienen als middel om de ervaren knelpunten bij de toetsing en advisering te verminderen.
- De uitwerking(en) van het prototype RI&E-label worden in de praktijk getest via een kleinschalige pilot. Binnen de pilot wordt ruimte ingebouwd om het RI&E-label iteratief door te ontwikkelen en te testen.
- De pilot dient inzichtelijk te maken wat de effectiviteit van dit hulpmiddel is bij het verbeteren van de knelpunten. Hierbij wordt gekeken naar de praktische uitvoerbaarheid door de kerndeskundige, de meerwaarde van het RI&E-label voor de werkgever en voor werknemers, en of het RI&E label de NLA mogelijkheden biedt om meer adviserend in plaats van direct handhavend op te treden.

1.3 Design Thinking

Op verzoek van de opdrachtgever is een design thinking proces doorlopen. Figuur 1 toont de vijf fases van het design thinking proces met de mogelijke faseovergangen. Kenmerkend van deze aanpak is dat de eindgebruiker centraal staat en dat samen met deze eindgebruiker een oplossing ontwikkeld wordt voor een probleem. In het huidige project zijn de verschillende stakeholders in alle fases betrokken. Samen met hen is het RI&E-label verder ontwikkeld in verschillende iteraties. Design thinking is een iteratief proces: op basis van de bevindingen in één fase kan één of meerdere fases teruggedaan worden. Zo zijn er in het huidige proces meerdere iteraties geweest waarbij de fases: ideate, prototype en test zijn doorlopen.

Figuur 1: De vijf fases van het design thinking proces

2 Empathise-fase

2.1 Startbijeenkomst

Op 30 mei 2022 is online de startbijeenkomst gehouden met de klankbordgroep. Hierbij waren vertegenwoordigers van de BA&O, NVVK, NVvA, SZW en vhp human performance aanwezig. VNO-NCW, OVAL en NVAB waren verhinderd en zijn later apart bijgepraat. De NLA en de FNV hebben besloten niet deel te nemen aan het traject. Omdat het RI&E-label voornamelijk een communicatiemiddel is tussen kerndeskundigen en werkgevers, ziet de NLA in dit project geen actieve rol voor zichzelf.

Het beeld van deze leden van de klankbordgroep was dat het RI&E-label een goed hulpmiddel kan zijn voor organisaties om stapsgewijs te voldoen aan Arbowetverplichtingen en dat het label dit proces kan stimuleren. Daarnaast biedt het kerndeskundigen de gelegenheid om een veranderkundig traject aan te gaan met organisaties. Geconstateerd werd dat de komst van het nieuwe certificatieschema voor de toetsing en advisering een (grote) impact zal hebben op de toetsing en adviseringspraktijk ten opzichte van 2021¹. Hierdoor zal een deel van de oorspronkelijke knelpunten vermoedelijk (deels) opgelost kunnen worden. Het is de verwachting dat door het nieuwe certificatieschema de wens om het toetsingsproces meer te uniformeren voor een groot deel wordt gerealiseerd, doordat een eenduidige manier van toetsen wordt afgedwongen waardoor de kwaliteit van de toetsing verbetert. Ook wordt de wet hierdoor minder abstract omdat veel preciezer beschreven wordt wat en hoe moet worden getoetst.

In overleg met SZW is besloten om de Empathise-fase breed in te steken en voor alle stakeholders, dus zowel voor werkgevers, werknemers, kerndeskundigen en NLA, te onderzoeken welke meerwaarde het RI&E-label kan bieden. Ook is afgesproken dat in de interviews aandacht wordt besteed aan de relatie met het nieuwe certificatieschema, omdat dit grote impact zal hebben op de wijze waarop kerndeskundigen gaan toetsen en rapporteren.

2.2 Interviews

Het doel van de Empathise-fase was het in kaart brengen van wat er speelt bij de stakeholders rondom toetsing en advisering, en daarbij specifiek te vragen naar behoeften en wensen voor het RI&E-label. Hiervoor wordt in de design thinking aanpak vaak voor interviews gekozen. In totaal zijn er tussen 22 juni en 15 september 2022 dertig interviews gevoerd met diverse stakeholders. Tabel 1 toont de aantallen geïnterviewden per stakeholdercategorie. Grote werkgevers zijn bedrijven met meer dan 250 medewerkers, kleine werkgevers minder dan 250 werknemers.

Tabel 1: Onderverdeling van deelnemers aan de interviews

Stakeholder	Aantal geïnterviewden
Werkgever groot	12
Werkgever klein	5
Zelfstandige kerndeskundige	8
NL Arbeidsinspectie	3
Werknemer/OR	2
Totaal	30

¹ Het certificatieschema legt vast aan welke eisen hogere veiligheidskundigen, arbeidshygiënist en arbeids- en organisatiedeskundigen moeten voldoen om gecertificeerd te worden voor het toetsen van en adviseren over een RI&E. Ook de taakbeschrijving van het toetsen en adviseren is beschreven. Zie Staatscourant 2022 nr 7977 van 24 maart voor meer informatie over het certificatieschema.

De interviews duurden ongeveer één uur en waren semigestructureerd en brainstormend van karakter. Semigestructureerd vereenvoudigd de rapportage, brainstormend heeft meerwaarde omdat op deze manier diepgang toegevoegd kan worden in het interview. De interviews hebben hierdoor veel nuttige informatie opgeleverd. Voor een gedetailleerdere rapportage zie de bijlage “Resultaten Empathise-fase RI&E label”.

Na een korte pitch van het concept werden tijdens elk interview de verschillende aspecten van het RI&E-label besproken. Een aantal vragen werden aan alle geïnterviewden gesteld, en een aantal verdiepende vragen waren afhankelijk van hun achtergrond (werkgever, werknemer, inspectie of kerndeskundige). De deelnemers is gevraagd naar de voordelen van het RI&E-label en wat een goede invulling van de thema's en de volwassenheidsniveaus zou kunnen zijn. Ook zijn potentiële risico's en de relatie met het certificatieschema besproken. In de interviews kwamen de volgende onderwerpen aan bod:

- Visualisatie
- Thema's
- Volwassenheidsniveaus
- Stimuleren/bieden van een positieve prikkel aan werkgever
- Relatie met certificatieschema
- Extra werk/kosten
- Voordelen van het label
- Risico's van het label
- Mogelijkheden voor doorontwikkeling van het label

Zestien geïnterviewden waren voornamelijk positief over het label, vier waren er neutraal en tien voornamelijk negatief. De geïnterviewden die positief waren over het RI&E-label vonden met name de visualisatie waardevol. Dit kan volgens hen bijdragen aan een effectievere communicatie tussen kerndeskundige en opdrachtgever, en meer inzicht geven in de stand van zaken bij zowel werkgevers als werknemers. De geïnterviewden die neutraal waren zagen enerzijds het nut van visualisatie van de RI&E, maar denken tegelijkertijd dat de daadwerkelijke meerwaarde en het effect op de veiligheid klein zal zijn. De geïnterviewden die overwegend negatief oordeelden, denken dat het RI&E-label weinig toevoegt aan de toetsing en advisering en het ook geen stimulerend effect zal hebben. Volgens hen staat alle informatie in het toetsingsrapport en voegt het label daaraan niks toe.

In de interviews werden de volgende kansen van het RI&E-label genoemd:

- Visualisatie via een RI&E-label geeft niet-experts, zoals werkgevers, managers, werknemers en OR leden, direct inzicht in de uitkomsten en kwaliteit van de RI&E.
- De verschillende thema's laten zien waar de RI&E goed is en waar verbetering nodig is.
- Volwassenheidsniveaus prikkelen om het beter te gaan doen.

Overige conclusies uit de interviews en de startbijeenkomst met de klankbordgroep:

- Het certificatieschema gaat naar verwachting bijdragen aan een uniformere wijze van toetsing en advisering. Het RI&E-label moet aansluiten bij het schema.
- Het RI&E-label is mogelijk relevant voor grote en kleine bedrijven. De meeste winst op het gebied van arbeidsveiligheid en gezond werken is waarschijnlijk te behalen bij het MKB.
- Risico is dat het opstellen van het RI&E-label tot meer werk voor de kerndeskundige leidt en de toetsing daardoor duurder wordt.
- Bij meerdere geïnterviewden leeft de vraag wat de NLA gaat doen met een RI&E-label.
- De interviews hebben veel informatie opgeleverd voor de volgende fasen van het design thinking proces. Het levert de kaders voor de Define-sessie en veel ideeën en aandachtspunten voor de Ideate-fase van het project.

3 Define-fase

Doel van de Define-fase was om op basis van de informatie uit de Empathise-fase keuzes te maken voor de scope en doelstelling van het project. Om samen met opdrachtgever en de stakeholders de richting te bepalen is op 29 augustus 2022 een Define-sessie georganiseerd. Tijdens deze onlinebijeenkomst werden de bevindingen uit de Empathise-fase gepresenteerd. Hierbij waren tien deelnemers aanwezig, waaronder afgevaardigden van de NVVK, NVvA, NVAB, NLA, AWWN, OVAL, SZW en VNO-NCW, maar ook een aantal stakeholders die hadden deelgenomen aan de interviews.

De deelnemers herkenden zich in de opgehaalde informatie en de conclusies. Eén van de behoeften genoemd in het voortraject was het bieden van duidelijkere kaders en waardoor meer uniformiteit in de wijze van toetsing ontstaat. Door het nieuwe certificatieschema wordt hierin mogelijk een flinke stap gezet. De strengere eisen rondom de toetsing van de RI&E zullen naar verwachting een kwaliteitsstijging van de toetsing en advisering tot gevolg hebben. Door het certificatieschema wordt een bijdrage geleverd aan de eerder opgehaalde knelpunten van de stakeholders:

- Ontbreken van een eenduidige manier van toetsen.
- De wet is abstract en laat veel ruimte m.b.t. toetsing.
- De kwaliteit van de toetsing is onder de maat.

De twee andere knelpunten, "de RI&E wordt als invuloefening gebruikt" en "de kwaliteit van RI&E's verschilt", hebben betrekking op het maken van de RI&E, niet op de toetsing ervan.

Hierdoor is er minder noodzaak geworden om alle vijf knelpunten op te lossen met het RI&E-label. In de Define-sessie is besloten het project te richten op de behoefte aan grotere betrokkenheid bij gezond en veilig werken van werkgevers en werknemers. Dit kan worden bereikt door het ontwikkelen van een RI&E-label dat een visualisatie van de uitkomsten van de toetsing oplevert. Niet-experts, zoals werkgevers, managers, werknemers en OR leden krijgen door deze visualisatie snel en beter inzicht in de uitkomsten van de RI&E en de toetsing. Ideeën en aandachtspunten voor het RI&E-label die vanuit de Define-fase werden meegenomen naar de Ideate-fase waren:

- Direct globaal inzicht in de uitkomsten van de RI&E aan werkgever en werknemers;
- Inzicht per thema waar verbetering mogelijk of nodig is;
- Volwassenheidsniveaus die prikkelend kunnen werken om een stap extra te zetten.
- Het RI&E-label moet aansluiten bij het certificatieschema.
- De kosten van het maken van het RI&E-label mogen niet te hoog zijn.

In het tweede deel van de Define-sessie werd interactief in twee break-outgroepen in meer detail onderzocht wat het label kan betekenen voor de vier persona's die in het vorige project zijn opgeleverd². Voor een gedetailleerde rapportage van de Define-sessie verwijzen we naar de bijlage "Resultaten Define-fase RI&E label".

² De vier persona's zijn werkgever, OR-lid, interne kerndeskundige en externe kerndeskundige. De persona inspecteur van NLA is niet meegenomen, om dat deze geen primaire stakeholder is in de huidige opzet van het RI&E label.

4 Ideate-fase

De Ideate-fase heeft twee doelen: het genereren van ideeën die een oplossing kunnen bieden voor aandachtspunten en kansen die in de Define-sessie zijn geconstateerd en hier vervolgens een goede selectie uit te maken. Op 16 september 2022 is de Ideate-sessie gehouden. In deze fysieke bijeenkomst van een dagdeel hebben acht stakeholders zich gebogen over keuzes die voor de implementatie van het RI&E label gemaakt moeten worden. In drie rondes werden besproken:

- 1 Het ontwerp van het label, keuze thema's en niveaus, de look-and-feel.
- 2 Het proces om een RI&E-label te maken en te gebruiken.
- 3 Toepassing van het RI&E-label in de eigen praktijk van de deelnemers.

Visualisatie en look-and-feel

In levendige discussies is op basis van deze sessie een aantal ontwerpkeuzes voor het prototype gemaakt. Een vraag uit de Empathise-fase was of invulling van de thema's met de categorieën die in het certificatieschema worden genoemd of met de grondoorzaken³ het meest effectief en begrijpelijk zou zijn. Hier was tijdens deze sessie geen consensus over. Wel was men het erover eens dat beide een meerwaarde bieden bij de RI&E en relevant zijn voor de werkgever. Ook over de beste visualisatievorm bestond nog geen unanimititeit. Deze keuzes werden daarom in de Testfase worden beproefd. Zowel voor thema's, volwassenheidsniveaus als visualisatie is nuttige input geleverd op basis waarvan in de Prototype-fase ontwerpen konden worden gemaakt.

Maken en gebruiken van het label

Er is uitgebreid gesproken over het maken van het RI&E-label door de kerndeskundige en het gebruik van het label door de opdrachtgever. Conclusies uit deze sessie:

- Het RI&E-label moet eenvoudig en zonder veel meerkosten te maken zijn door de kerndeskundige, en eenvoudig te begrijpen voor de opdrachtgever.
- Het RI&E-label moet aansluiten bij het nieuwe certificatieschema, zodat het voor kerndeskundigen eenvoudig en efficiënt is in te vullen.
- Er moeten vijf volwassenheidsniveaus komen, met "voldoen aan de wet" in het midden.
- Het label moet positief zijn, dus geen termen als "Pathologisch" gebruiken voor de volwassenheidsniveaus zoals in de veiligheidscultuurladder⁴ wordt gedaan. Maak gebruik van iconen en kleuren.
- De thema's moeten herkenbaar zijn voor werkgever en werknemer. Het RI&E-label kan dan zonder veel toelichting gedeeld worden binnen de organisatie via een prikbord of het intranet.
- Koppel het RI&E-label aan instrumenten, zoals online RI&E tools of branche RI&E's. Doel is dat het toekennen van een RI&E-label (deels) automatisch gebeurt en het de kerndeskundige ondersteunt.

Toepassing in eigen praktijk

In het laatste deel van de sessie is door de deelnemers gesproken over toepassing van het RI&E-label in hun eigen praktijk. Door een aantal deelnemers is hierin de koppeling met een RI&E-instrument genoemd als bron voor data (risico's en maatregelen, inclusief thema's en grondoorzaken). Ook het gebruik van het label voor interne gesprekken met werknemers en management of plaatsing op het intranet werd meermalen genoemd.

Voor een meer gedetailleerde rapportage van de informatie die in de Ideate-sessie is opgehaald wordt verwezen naar bijlage "Resultaten Ideate-sessie RI&E label".

³ Door het benoemen van de structureel aanwezige grondoorzaken (ook wel basisrisicofactoren genoemd) van feitelijk onveilige situaties krijgt het management tools aangereikt om structureel en systematisch zaken aan te pakken.

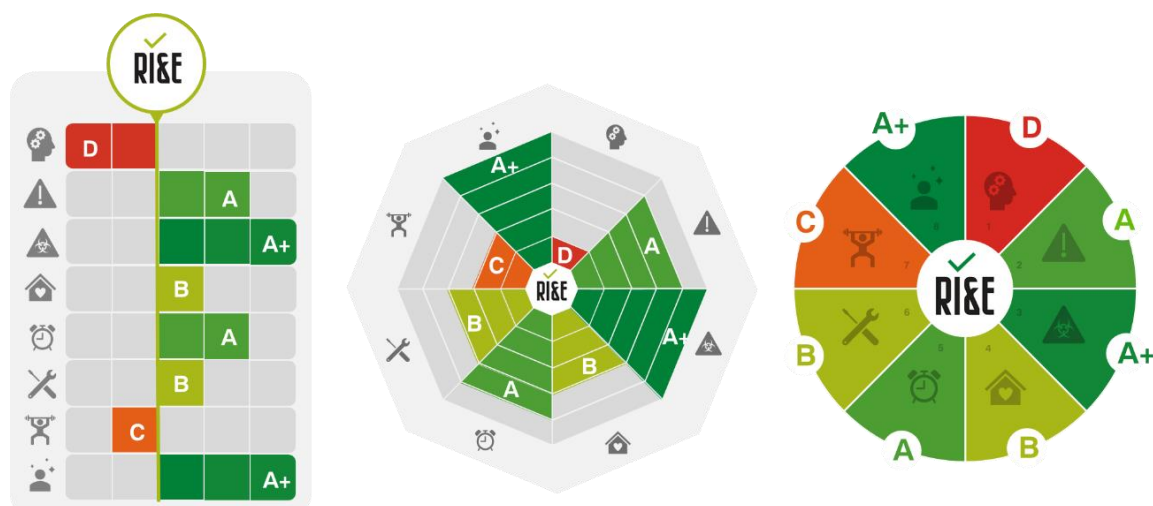
⁴ De Veiligheidsladder is een instrument om veiligheidsbewustzijn, houding en gedrag in bedrijven te meten. Hierbij wordt de nadruk op de veiligheidscultuur gelegd.

5 Prototype-fase

Op basis van de uitkomsten van de Ideate-sessie was duidelijk dat het RI&E-label vijf volwassenheidsniveaus moest hebben. De keuze voor de thema's en de visualisaties waren nog niet bepaald. Welke thema's en visualisaties de voorkeur hadden is onderzocht via een online test. Deze is aan 40 stakeholders toegestuurd, waarvan er 14 de test volledig hebben ingevuld. Alle typen stakeholders waren hierin vertegenwoordigd. Deelnemers konden daarbij hun voorkeur aangeven en deze toelichten. Met deze manier van onderzoek kon een grotere groep bereikt worden, en werd de mogelijkheid om in de pilots meer praktische aspecten van het label te onderzoeken open gehouden.

Visualisatie

De ontwerpen van het prototype RI&E-label zijn gebaseerd op de ideeën die zijn opgehaald uit de interviews (een ladder en een radarplot) en verder ingevuld op basis van de Ideate-sessie (zoals de suggestie om het ontwerp te inspireren op het label Positieve Gezondheid). Drie verschillende visualisaties zijn gepresenteerd (zie Figuur 2), waarbij voor elke ontwerprichting een aantal variaties zijn ontworpen.

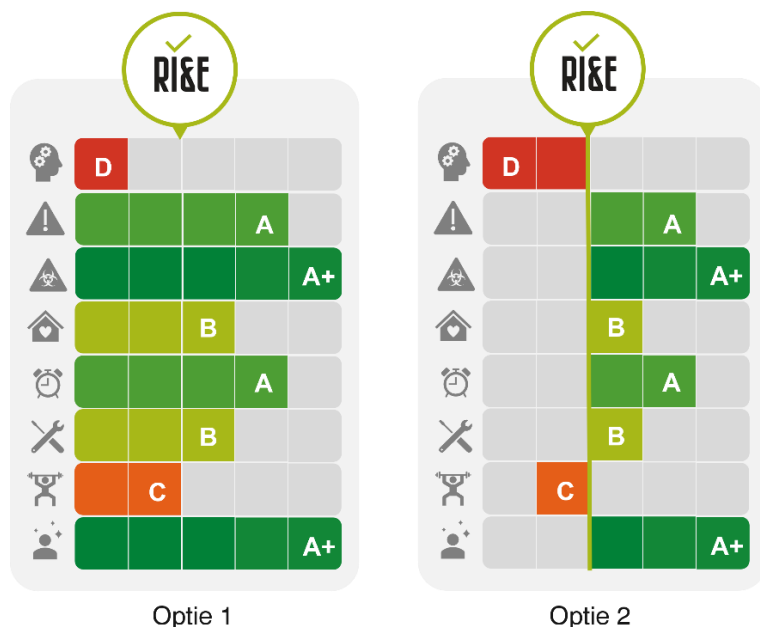
Figuur 2: de drie ontwerprichtingen die in de online test aan de stakeholders zijn voorgelegd: de ladder, de radar en de cirkel.

De ladder was duidelijk favoriet bij deze deelnemers. Op alle acht stellingen behaalde de ladder de hoogste score (Tabel 2). De cirkel- en radarvariant scoorden aanmerkelijk lager.

Tabel 2: De beoordeling van de drie ontwerprichtingen per vraag (1-10).

Stelling	Ladder	Radar	Cirkel
Het label is begrijpelijk	9	7	6
Het label geeft een rustig beeld	9	5	8
Het label kun je snel interpreteren	9	6	6
Het label is overzichtelijk	9	7	7
Je kunt zien wanneer aan de wet wordt voldaan	8	5	6
De scores per thema kun je gemakkelijk tov elkaar vergelijken	9	8	7
Het label is duidelijk	9	7	6
Het label ziet er mooi uit	8	7	8
Gemiddelde waarde	8,75	6,5	6,75

Figuur 3 toont twee varianten voor de ladder. De deelnemers konden een keuze maken tussen de twee opties. Van de 14 deelnemers kozen 11 voor optie 2, omdat in die variant duidelijker is waar onder of boven de norm wordt gescoord.

Figuur 3: De twee getoetste varianten voor de laddervorm

Thema's

In de Ideate-fase was nog geen consensus bereikt over welke thema's het beste gebruikt kunnen worden in het label. In de online test was daarom de vraag toegevoegd om een keuze te maken tussen de 8 inhoudelijke categorieën uit het certificatieschema of de 11 grondoorzaken. Negen van de 14 deelnemers (65%) kozen voor de inhoudelijke categorieën en 3 (21%) voor de grondoorzaken. Als toelichting werd door de deelnemers genoemd dat de inhoudelijke categorieën volgens hen beter aansluiten bij de kennis en behoeften van de werkgever. De grondoorzaken zijn volgens de deelnemers abstract en minder geschikt voor communicatie met opdrachtgevers dan de inhoudelijke categorieën.

Volwassenheidsniveaus

Bij de definitie van de volwassenheidsniveaus zijn in de online test twee invullingen voorgesteld. De eerste was gebaseerd op de veiligheidscultuurladder (zie tweede rij in Tabel 3), de tweede op mate van aanwezigheid van risico's (de eerste rij in Tabel 3). Voor beide definities was het enthousiasme beperkt en zijn er voorstellen voor verbeteringen gemaakt om het beter te laten aansluiten op het toetsingsproces en de kwaliteit van de RI&E. Een combinatie van beide die dichter tegen de wetgeving aanstaat werd gewenst. De definitie van volwassenheidsniveaus werd daarom onderwerp van onderzoek in de testfase.

Tabel 3: De twee alternatieve definities voor volwassenheidsniveaus

	D	C	B (voldoet aan de wet)	A	A+
Risico's	Er zijn zeer hoge risico's . Medewerkers lopen groot gevaar. Er is direct verbetering vereist.	Er zijn hoge risico's . Medewerkers lopen gevaar. Maatregelen zijn vereist.	Er zijn aanvaardbare risico's . Medewerkers kunnen gevaar lopen maar risico's zijn aanvaardbaar.	Er zijn lage risico's . Medewerkers lopen weinig gevaar.	Er zijn zeer lage risico's . Medewerkers lopen heel weinig gevaar.
Bedrijfsvoering op het gebied van gezond en veilig werken.	Ver beneden standaard 'Wat niet weet, wat niet deert' (pathologisch).	Beneden standaard Verandergedrag is ad-hoc en van korte duur (reactief).	Standaard Veiligheidsregels worden belangrijk gevonden (berekennend).	Boven standaard Veiligheid heeft een hoge prioriteit en wordt continu verbeterd (proactief).	Ver boven standaard Veiligheid is volledig geïntegreerd in alle bedrijfsprocessen (vooruitstrevend).

Voor meer informatie over de online test en de gegeven antwoorden verwijzen we naar de bijlage Resultaten Online test RI&E-label.

6 Testfase

Het prototype voor het RI&E-label is beproefd in negen sessies met kerndeskundigen en werkgevers volgens een iteratief proces. Tijdens de pilot is het RI&E-label-prototype viermaal gewijzigd om de door kerndeskundigen en werkgevers voorgestelde verbeteringen te toetsen. In totaal zijn vier verschillende prototypes beproefd (vier iteraties). De vier verschillende versies die tijdens de pilot van het label zijn gemaakt worden getoond in Bijlage 1. Het testen van het prototype gebeurde volgens een vaste procedure bestaande uit twee stappen. Hieronder beschrijven we deze op hoofdlijnen. De volledige procedure staat beschreven in het interviewprotocol.

Stap 1: Label invullen door kerndeskundige

Allereerst werd het RI&E-label gemaakt door de kerndeskundige die de toetsing en advisering van de RI&E had gedaan. De acht thema's en de volwassenheidsniveaus werden door vhp toegelicht. Op basis van de bevindingen bij de toetsing vulden de kerndeskundigen het RI&E-label in. De kerndeskundigen spraken hardop over hun afwegingen en hun denkproces. Hierbij zijn door de kerndeskundigen twee verschillende interpretaties gebruikt.

Zeven van de negen kerndeskundigen in de pilot hebben per thema bekeken of de RI&E goed is uitgevoerd. Onderzocht is of de risico's volledig, betrouwbaar en actueel volgens recente inzichten in kaart zijn gebracht, en voor alle gevonden risico's maatregelen SMART zijn beschreven met data gereed en maatregelverantwoordelijke. Op basis van deze inventarisatie werd door de kerndeskundige een niveauoordeel gegeven. Daarbij werd eerst gekeken of de getoetste RI&E per thema voldeed aan de wet (een C) of dat de getoetste RI&E een niveau hoger of lager is. In het eerste geval werd gekeken of er aanleiding was om voor het thema een hogere beoordeling te geven dan een C op basis van bijzondere extra inspanningen die waren verricht, zoals een goede plan-do-check-act cyclus⁵ of goed gebruik van grondoorzaken. Als de beoordeling lager was dan een C werd gekeken of een E of D beoordeling opportuun was. Als een thema niet van toepassing (nvt) was voor een bedrijf kan daarvoor gekozen worden. In de rest van dit document wordt deze interpretatie de "toets-variant" van het RI&E-label genoemd.

Bij een bedrijf is de RI&E goed uitgevoerd: de risico's waren volledig, betrouwbaar en actueel volgens recente inzichten in kaart gebracht. Voor alle gevonden risico's waren maatregelen SMART beschreven met data gereed en maatregelverantwoordelijke. Door de kerndeskundige is dit beoordeelt met het RI&E-label met allemaal groene C's. Benadrukt dient te worden dat het label dus alleen laat zien dat de RI&E goed is uitgevoerd. Als dit label met allemaal groene C's aan de directie of werknemers zou worden getoond, kan hun conclusie zijn dat alles in orde is en er niks meer hoeft te gebeuren. Dit is een misvatting omdat voor de meeste thema's risico's en bijbehorende maatregelen zijn gedefinieerd. Om dit te voorkomen hebben twee kerndeskundigen het label daarom gebaseerd op het aantal en ernst van de geïnventariseerde risico's per thema. De maatregelen uit de RI&E zijn door hen niet meegenomen in de beoordeling per thema en in het label (vanzelfsprekend wel in de toetsingsrapportage). De visualisatie laat in dit geval niet zien of de RI&E goed is uitgevoerd, maar toont waar de risico's zich bevinden in het bedrijf. Deze variant van het RI&E-label zal in de rest van dit rapport met "risico-variant" worden aangeduid.

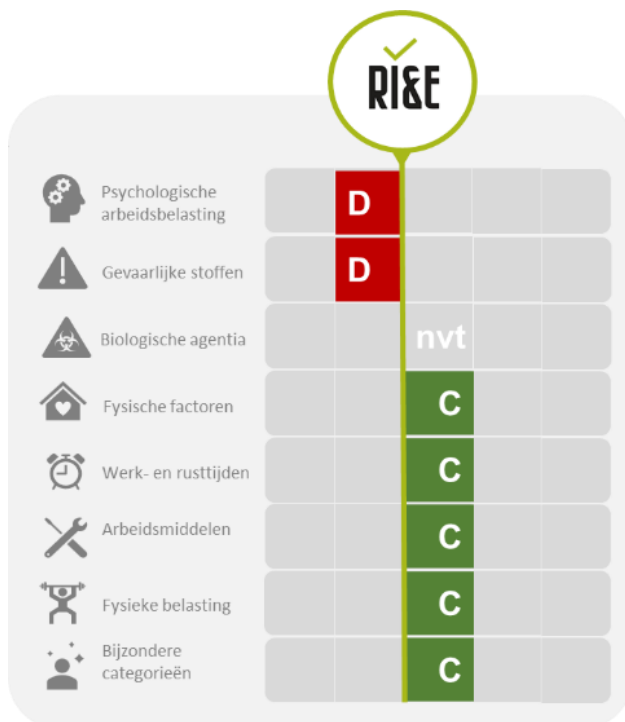
De toets-variant is een procedurele toets van de RI&E. Het toetst of de RI&E goed is uitgevoerd. De risico-variant is een inhoudelijke beoordeling van de risico's en zegt iets de veiligheidssituatie in het bedrijf. Zowel de toets-variant als het risico-variant kunnen een meerwaarde bieden bij toetsing en advisering.

⁵ De PDCA cyclus is een model om de continue verbetering en vernieuwing in een organisatie te sturen. De letters staan voor Plan, Do, Check en Act. Het cyclisch karakter zorgt ervoor dat de kwaliteitsverbetering continu onder de aandacht is.

Beide hebben voor- en nadelen, maar ze moeten niet door elkaar worden gebruikt. Bij uitrol van het RI&E-label in de praktijk zal een keuze moeten worden gemaakt voor één van beide varianten.

Op het moment dat de kerndeskundigen de uitleg hadden gekregen en aan de slag gingen was het invullen van het label meestal binnen tien minuten gereed (voor beide varianten). De score werd voornamelijk op gevoel gedaan, zonder dat wegingsmethodieken werden toegepast. Vervolgens werd hen gevraagd naar hun ervaringen bij het invullen van het label en naar mogelijkheden om het label verder te verbeteren.

Figuur 4 toont als voorbeeld één van de gemaakt RI&E-labels. Alle negen RI&E-labels uit de vier iteraties staan in Bijlage 1.

Figuur 4: Eén van de gemaakt RI&E-labels met de acht thema's uit de eerste en tweede iteratie

Stap 2: RI&E label bespreken met werkgever

In de tweede stap werd door de kerndeskundige opgestelde RI&E-label besproken met de werkgever. In alle gevallen was dit een medewerker die bij het maken van de RI&E betrokken was geweest. Soms was dit een preventiemedewerker, soms een bedrijfsleider en soms de eigenaar. Eerst werd het RI&E-label kort uitgelegd. Vervolgens werd gevraagd naar de meerwaarde van het label als aanvulling op de gebruikelijke RI&E-toetsing en advisering, zoals vastgelegd in een toetsingsrapport.

De negen deelnemende bedrijven zijn actief in diverse sectoren. Tabel 4 toont de lijst met de sectoren en omvang van de organisaties. Hierna gaan we verder in op de beoordelingen van kerndeskundigen en werkgevers van het RI&E label.

Tabel 4: Sectoren en omvang van de negen bedrijven die deel hebben genomen aan de pilot.

Nr	Sector	Aantal medewerkers	Iteratie
1	Metaalsector	30	1
2	Productie en dienstverlening	500	1
3	Distributie	200 ⁶	2
4	Laboratorium	200 ⁷	2
5	Zorg	240	3
6	Metaalsector	60	3
7	Horeca	30	3
8	Diervoeding	140	3
9	Bouw- en natuursteenbranche	30	4

6.1 Beoordeling door de kerndeskundigen

6.1.1 Algemeen oordeel

De deelnemende kerndeskundigen zijn positief over het gebruik van het RI&E-label en vinden het een goede aanvulling bij de toetsing en advisering. Een aantal heeft direct aangegeven het te willen gebruiken in hun praktijk. Zoals beschreven hebben twee van de negen deelnemende kerndeskundigen het label voornamelijk gebaseerd op de risico's in de organisatie. De beschreven maatregelen hebben ze niet of nauwelijks meegenomen in hun beoordeling voor de thema's. Volgens hen is dit een logischer invulling van het label en biedt het nuttigere informatie voor de werkgever.

Na afloop van de pilot hebben we alle kerndeskundigen die aan de pilot hebben meegedaan beide varianten voorgelegd, en de vraag gesteld welke variant de grootste meerwaarde kan bieden bij de toetsing en advisering van de RI&E. De meeste kerndeskundigen waren van mening dat de risico-variant een grotere meerwaarde biedt en in het algemeen nuttiger is als praatplaat. Het is een eenvoudiger concept en meer geschikt om te delen met werknemers en management die niet bij de RI&E betrokken zijn. Twee experts (een kerndeskundige en een geraadpleegde Arbo-expert) waren bang dat de risico-variant tot veel discussie zal leiden met de werkgever. Er is namelijk geen wettelijk of normatief kader dat voor de volwassenheidsniveaus kan worden gebruikt, waardoor de beoordeling subjectief wordt.

De toets-variant laat de werkgever direct zien of de RI&E goed is uitgevoerd. Het label is een praatplaat die de communicatie met de preventiemedewerker ondersteunt. In plaats van meteen op de details in te gaan kan de kerndeskundige eerst een globaal beeld geven van de kwaliteit van de RI&E. De risico-variant geeft de werkgever inzicht in de veiligheid en risico's in de organisatie. Het label is een praatplaat die de communicatie met de preventiemedewerker ondersteunt en laat zien waar de risico's zich bevinden. Het is ook geschikt om te delen met medewerkers in de organisatie die niet direct bij de RI&E betrokken zijn.

De meeste kerndeskundigen vinden het RI&E-label duidelijk. Dit geldt voor beide varianten. Meermalen is door kerndeskundigen genoemd dat het label er compact en leuk uit ziet en het toetsingsrapport toegankelijker maakt. Een aantal suggesties is gedaan om de visualisatie te verbeteren. In de prototypes werden twee kleuren gebruikt (rood en groen). In eerdere versies van het prototype werden vijf verschillende kleuren toegepast (Figuur 2). Meerdere kerndeskundigen geven hieraan de voorkeur.

⁶ Op deze locatie en in de RI&E. Organisatie heeft meer medewerkers.

⁷ Idem

Naast de verbetering van de communicatie met de opdrachtgever voorzien de kerndeskundigen geen hogere kwaliteit van de toetsing door de beide labels. De toetsing en advisering wordt op de normale wijze uitgevoerd, waarna het RI&E-label wordt gemaakt. Mogelijk kan het RI&E-label wél leiden tot onderlinge discussies en afstemming tussen kerndeskundigen over de wijze van beoordeling, en op deze wijze indirect impact hebben op de kwaliteit van de toetsing en advisering.

6.1.2 Proces

Het maken van het label in aanvulling op de toetsingsrapport is weinig extra werk. Volgens de meeste kerndeskundigen zijn beide varianten van het RI&E-label in dit geval eenvoudig in ongeveer 10 minuten te maken. De meeste kerndeskundigen geven aan dat ze het label aan het einde van de toetsing zouden invullen. Eén kerndeskundige gaf aan dat ze het bij de voorbereiding zou doen, zeker als je ook zelf de RI&E uitvoert. Aan de hand van het label kan dan het gesprek worden gevoerd met de opdrachtgever en gericht onderwerpen besproken worden die onder de streep scoren. Het kan ook bedrijven prikkelen die al wel een C hebben: 'wat heb ik nodig om naar B of A te komen?' Beide varianten van het RI&E-label kunnen de kerndeskundige helpen om zich niet alleen als toetser op te stellen, maar ook als adviseur die het bedrijf helpt.

Wanneer de maatregelen uit het plan van aanpak van de RI&E zijn uitgevoerd, is de werkomgeving in het bedrijf als het goed is veiliger geworden. Kerndeskundigen worden zelden betrokken bij het vervolg en hebben geen zicht op of de maatregelen daadwerkelijk (goed) worden uitgevoerd. Een update van het label zou een reden kunnen zijn voor een bedrijf om de kerndeskundige hiervoor meermaals te betrekken. Dit is een wenselijke situatie, omdat hierdoor kerndeskundigen (in de rol van adviseur) worden betrokken bij de opvolging van de RI&E. Bij 5xbeter⁸ werkte dit goed. Kerndeskundigen hopen dat dit effect ook met het RI&E-label bereikt kan worden. Dit doel kan worden bereikt met de risico-variant, omdat dan een soort nameting kan worden uitgevoerd en gevisualiseerd. Voor de toets-variant is een update niet zinvol.

6.1.3 Thema's

De thema's uit het certificatieschema geven een goede basis voor het RI&E-label. De grondoorzaken zijn relevant in de toetsing, maar worden minder geschikt gevonden als thema's. De grondoorzaken maken het label abstracter en minder geschikt als communicatiemiddel met werkgevers en werknemers. Een kerndeskundige gaf aan dat in de rapportage de grondoorzaken per thema kunnen worden ingevuld, maar niet expliciet in het label moeten zitten. Tabel 5 toont de thema's uit de eerste twee en de laatste twee iteraties. Voor de definitie van de thema's zie Tabel 11 in de bijlage.

Tabel 5: De thema's uit de eerste en de laatste iteratie

Thema's in eerst en tweede iteratie	Thema's in derde en vierde iteratie
1. Psychologische arbeidsbelasting	1. Psychosociale arbeidsbelasting
2. Gevaarlijke stoffen	2. Gevaarlijke stoffen
3. Biologische agentia	3. Biologische agentia
4. Fysische factoren	4. Fysische factoren
5. Werk- en rusttijden	5. Brandveiligheid/BHV
6. Arbeidsmiddelen en arbeidsplaatsen	6. Arbeidsmiddelen en arbeidsplaatsen
7. Fysieke belasting	7. Fysieke belasting
8. Bijzondere categorieën	8. Organisatie en Arbo

⁸ 5xbeter is een samenwerkingsprogramma tussen vijf partijen in de metaalsector. Het programma zet zich in voor veilig en gezond werken door de inzet van gratis verbetercoaches.

Door kerndeskundigen zijn aanpassingen voorgesteld en verwerkt in de thema's:

- Het thema Werk- en rusttijden is onder psychosociale arbeidsbelasting ondergebracht.
- Het thema Bijzondere categorieën is niet belangrijk genoeg om een eigen thema te zijn.
- De thema's Brandveiligheid/BHV en Organisatie en Arbo zijn toegevoegd. Dit zijn voor vrijwel alle bedrijven relevante thema's.
- Bij de definitie van arbeidsmiddelen moeten persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM's) worden opgenomen.
- Bij de definitie van Fysische factoren moet overdruk worden opgenomen.

Een aantal suggesties is nog niet doorgevoerd tijdens de iteraties, maar kunnen worden overwogen. Deze voorstellen brengen de thema's meer in lijn met de onderverdeling in het Arbobesluit.

- Er is voorgesteld om Arbeidsmiddelen en arbeidsplaatsen uit elkaar te halen en er twee aparte categorieën van te maken.
- Biologische agentia zou onder gevaarlijke stoffen kunnen worden geplaatst.
- De volgorde van de thema's wordt niet helemaal logisch gevonden. Voorgesteld is om zoveel mogelijk de volgorde van het Arbobesluit aan te houden.

Voorgesteld is om de lijst met thema's branchespecifiek te maken. Sommige thema's, zoals biologische agentia zijn in bepaalde branches zeer relevant, in andere helemaal niet. Ook zijn sommige thema's minder relevant voor kleine bedrijven, zoals Organisatie en Arbo. Overwogen kan worden thema's te verwijderen, maar er kan ook voor worden gekozen "Niet van toepassing" te selecteren. Hierdoor wordt voorkomen dat er een groot aantal vrijwel identieke labels ontstaat.

6.1.4 Volwassenheidsniveaus

Bij de definitie van volwassenheidsniveaus was er in de eerste iteratie een keuze tussen de niveaus zoals beschreven in de veiligheidscultuurladder en een beschrijving op basis van aanwezige risico's. Alle kerndeskundigen hebben gekozen voor de risicobeschrijvingen, omdat deze nauwer aansluiten bij de doelstelling van de RI&E. Hierbij is gekozen om zo dicht mogelijk aan te sluiten bij de definities uit het certificatieschema.

Volwassenheidsniveaus toets-variant

In de pilot zijn in alle vier iteraties definities voor volwassenheidsniveaus gebruikt die passen bij de toets-variant.

Bij een C-score voldoe je aan de wet (groene score). Dit betekent dat de RI&E goed is uitgevoerd: de risico's waren volledig, betrouwbaar en actueel volgens recente inzichten in kaart gebracht. Voor alle gevonden risico's waren maatregelen SMART beschreven met geplande data gereed en met een maatregelverantwoordelijke. Zie Tabel 6 voor een beschrijving van de volwassenheidsniveaus.

De niveaus boven een C hebben als doel te prikkelen een stap extra te zetten. Er zijn verschillende voorbeelden genoemd die een reden kunnen zijn om een hogere beoordeling te geven. Een jaarlijkse plan-do-check-act cyclus is een voorbeeld, maar ook het grondig beschrijven van de gevonden risico's aan hand van de grondoorzaken is meermaals genoemd. Ook het gebruiken van Safety-II principes (leren van wat goed gaat in plaats van focussen op (bijna)incidenten) is als voorbeeld genoemd. Het is lastig een definitie te maken zonder een opsomming te geven van voorbeelden, waarmee andere goede invullingen misschien worden uitgesloten. Er is in de negen pilots slechts één maal een A-score gegeven. De afweging tussen een A of een B is subjectief. Voor een A-score moet het echt beter zijn dan voor thema's waar een B is gegeven. Meestal zagen de kerndeskundigen hier onvoldoende aanleiding voor.

Tabel 6: Definities volwassenheidsniveaus voor de toets-variant

A	Relevante risico's zijn volledig, betrouwbaar, actueel en volgens actuele inzichten in kaart gebracht, voor ieder risico is in het plan van aanpak een maatregel geformuleerd volgens de arbeidshygiënische strategie, en deze maatregelen zijn SMART geformuleerd. De achterliggende grondoorzaken worden effectief ingezet in het plan van aanpak. Er is structureel arbobeleid en borging met de Plan-Do-Check-Act-cyclus.
B	Relevante risico's zijn volledig, betrouwbaar, actueel en volgens actuele inzichten in kaart gebracht, voor ieder risico is in het plan van aanpak een maatregel geformuleerd volgens de arbeidshygiënische strategie, en deze maatregelen zijn SMART geformuleerd. Geïnterpreteerde achterliggende grondoorzaken worden effectief ingezet in het plan van aanpak.
C	Relevante risico's zijn volledig, betrouwbaar, actueel en volgens actuele inzichten in kaart gebracht, voor ieder risico is in het plan van aanpak een maatregel geformuleerd volgens de arbeidshygiënische strategie, en deze maatregelen zijn SMART geformuleerd.
D	Relevante risico's zijn onvoldoende in kaart gebracht of maatregelen zijn niet of onvoldoende geformuleerd.
E	Relevante risico's zijn niet of nauwelijks in kaart gebracht.

De niveaus onder C hebben ook het doel om te prikkelen tot het zetten van een extra stap, maar hier gaat automatisch urgentie van uit omdat de gemaakte RI&E niet aan de wet voldoet en een rode kleur wordt gebruikt. Het verschil tussen een E- en een D-score is subjectief. In beide gevallen is verbetering nodig, maar het is aan de kerndeskundige om te kiezen welke het beste recht doet aan de situatie. In de negen pilots is twee maal een thema met een E-score beoordeeld om dat naar het oordeel van de kerndeskundige relevante risico's niet of nauwelijks in kaart waren gebracht. In het gesprek met de opdrachtgever zal de kerndeskundige zijn of haar beoordeling toelichten. Het is voor een generiek label als dit niet mogelijk een definitie te maken die eenduidig vastlegt of een kwalitatief onvoldoende RI&E een D of een E-score moet krijgen.

Een thema bevat vaak meerdere onderwerpen. Onder fysische factoren vallen bijvoorbeeld licht, geluid, klimaat, straling, trillingen en overdruk. Als voor één onderwerp een ernstig risico is geconstateerd zonder goede maatregel, maar alle andere onderwerpen op orde zijn, is de vraag tot welk oordeel je komt voor dit thema. Er kan een gemiddelde worden gemaakt, maar het nadeel daarvan is dat een ernstig risico niet meer zichtbaar is in het RI&E-label. Dit wordt ongewenst gevonden. Door de kerndeskundigen is aangegeven dat in dit soort situaties de slechtste score leidend zou moeten zijn. Dit moet in de handleiding van het RI&E-label worden opgenomen.

Volwassenheidsniveaus risico-variant

De volwassenheidsniveaus die in Tabel 6 staan genoemd passen niet bij een risico-variant. Het zijn procedurebeschrijvingen en ze zeggen niks over de aanwezigheid van risico's. Met een aantal kerndeskundigen is na afloop van de pilot besproken welke vorm de beschrijvingen zouden moeten hebben. Tabel 7 toont definities die op deze gesprekken zijn gebaseerd. Deze definities zijn niet in de praktijk beproefd.

Tabel 7: Definities volwassenheidsniveaus voor de risico-variant

A	Tijdens de toetsing van de RI&E zijn door de kerndeskundige lage risico's aangetroffen op dit thema. Deze risico's zijn aanvaardbaar. D kerndeskundige heeft gezien dat het bedrijf bij de beschrijving van de risico's grondoorzaken gebruikt. Ook heeft de kerndeskundige gezien dat het bedrijf een integraal arbobeleid en een jaarlijkse verbetercyclus (plan-do-check-act) hanteert.
----------	--

B	Tijdens de toetsing van de RI&E zijn door de kerndeskundige lage risico's aangetroffen op dit thema. Deze risico's zijn aanvaardbaar. Ook heeft de kerndeskundige gezien dat het bedrijf bij de beschrijving van de risico's grondoorzaken gebruikt..
C	Tijdens de toetsing van de RI&E zijn door de kerndeskundige lage risico's aangetroffen op dit thema. Alle risico's zijn in de RI&E beschreven en zijn aanvaardbaar.
D	Tijdens de toetsing van de RI&E zijn door de kerndeskundige gemiddelde risico's aangetroffen op dit thema. Er zijn maatregelen vereist.
E	Tijdens de toetsing van de RI&E zijn door de kerndeskundige hoge risico's aangetroffen op dit thema. Er is direct verbetering vereist.

6.1.5 Tooling

De meeste kerndeskundigen willen het label maken met een Excel-tool. De scores zijn dan eenvoudig per thema in te vullen en de visualisatie kan worden gekopieerd naar de toetsingsrapportage. Ook in de pilots is het label op deze manier gemaakt. Dit is eenvoudig, kan offline worden gedaan en het toevoegen van een RI&E-label aan het toetsingsrapport is simpel.

Een aantal kerndeskundigen stelt voor om het label te koppelen aan bestaande RI&E-instrumenten, zoals branche RI&Es en online beschikbare systemen. Risico's en maatregelen kunnen bij het opstellen van de RI&E direct aan een thema worden gekoppeld en bij voorkeur ook aan grondoorzaken. In dit geval wordt het maken en gebruiken van het RI&E-label praktischer omdat je de risico's en maatregelen per thema kan oproepen. Het koppelen aan een RI&E-instrument is echter niet noodzakelijk voor gebruik van het RI&E-label en bij eenvoudige of kleine RI&Es waarschijnlijk ook nauwelijks van toegevoegde waarde.

6.2 Beoordeling door de werkgevers

Met negen werkgevers is het voor hun bedrijf opgemaakte RI&E-label besproken. Soms was dit een preventiemedewerker, soms een bedrijfsleider, soms de eigenaar. Hen werd een zevental stellingen voorgelegd, waarop ze konden reageren met helemaal mee oneens, enigszins mee oneens, neutraal, enigszins mee eens, helemaal mee eens.

Tabel 8 toont de resultaten. Hierbij hebben we de vijfpuntschaal omgerekend met de waarden 1 = helemaal mee oneens, 2 = enigszins mee oneens, 3 = neutraal, 4 = enigszins mee eens, 5 = helemaal mee eens. De risico-variant is iets hoger gewaardeerd dan de toets-variant, maar omdat het hier gaat om zeer kleine aantallen moet men voorzichtig zijn met het trekken van conclusies.

Tabel 8: Beoordeling van het label door de negen werkgevers (bereik 1-5). Zeven labels waren opgesteld volgens de toets-variant, twee labels volgens de risico-variant,

	Toets-variant	Risico-variant	Totale groep
Het label geeft mij een goed inzicht in de uitkomst van de RI&E	4,6	5,0	4,7
Het label laat goed zien waar het goed gaat en waar extra aandacht nodig is	4,1	5,0	4,3
Het label prikkelt om een stapje extra te zetten	3,6	5,0	3,9
Met het label kan ik medewerkers beter betrekken bij of informeren over de RI&E	4,0	5,0	4,2

Het label biedt voldoende houvast/ aanknopingspunten om concrete stappen te kunnen nemen.	3,0	3,0	3,0
Het label zou standaard bij de toetsingsrapportage moeten zitten	4,7	5,0	4,8
Het label voegt echt wat toe aan het toetsingsrapport	4,0	5,0	4,3
Cijfer	7,6	8,8	7,9

Met name op de stellingen “Het label geeft mij een goed inzicht in de uitkomst van de RI&E” en “Het label zou standaard bij het toetsingsrapport moeten zitten” werd zeer hoog gescoord. De laagste score werd gegeven bij de stelling “Het label biedt voldoende houvast/ aanknopingspunten om concrete stappen te kunnen nemen”. Dit is een begrijpelijke uitkomst, omdat het label in zijn huidige vorm daar ook niet in voorziet maar alleen per thema de score toont. Concrete stappen staan in het toetsingsrapport en in het plan van aanpak van de RI&E, niet in het label.

Als algemeen cijfer kreeg het RI&E-label van de werkgevers gemiddeld een 7,9. De meningen liepen uiteen van een 4,5 tot een 10. Acht van de negen beoordelingen waren een 7,5 of hoger.

Een aantal van de beoogde doelstellingen van het RI&E-label wordt door de werkgevers genoemd. Het label prikkelt om een stapje hoger te willen gaan, zeker als je onder de C zit, maar ook daarboven. Voor veel werknemers zal een C-beoordeling het doel zijn, maar door sommige werkgevers werd het als een “zesje” gezien. Deze werkgevers waren geïnteresseerd in welke extra stappen ze konden zetten om de RI&E verder te verbeteren en daarmee op termijn de veiligheid in de organisatie verder te vergroten. Dit wordt gewaardeerd en kan helpen bij het betrekken van medewerkers en/of management. Wel wordt benoemd dat het overzicht waardevol is, maar de actiepunten en maatregelen in de RI&E en het toetsingsrapport staan. Op basis van het RI&E-label alleen kan je geen gerichte actie ondernemen. Je zult het in samenhang met het toetsingsrapport moeten gebruiken. Dit geldt voor beide varianten.

Het RI&E-label wordt begrijpelijk gevonden door de vorm en het kleurgebruik. Ook is duidelijk dat je aan de goede kant van de middenlijn voldoet aan de wettelijke eisen. Wel vinden sommige werkgevers (net als sommige kerndeskundigen) het is dat de score E links staat en de score A rechts. Dit is in de laatste iteratie van de pilot aangepast. Ook zijn er werkgevers die verschillende tinten rood en groen zouden willen zien in het plaatje.

Als er meerdere thema's niet op orde zijn kan dit door de visualisatie erg confronterend zijn voor werkgevers. Een kerndeskundige gaf aan dit hierdoor wel een lastige boodschap te vinden. Aan de andere kant geeft het de urgentie juist goed weer en is het in het belang van het verbeteren van de veiligheid een goede zaak dat het zo expliciet wordt gemaakt. Als één groot risico de score bepaalt terwijl veel andere onderwerpen binnen het thema wel op orde zijn, moet volgens de kerndeskundige een lage score worden gegeven. Dit kan vragen oproepen bij de werkgever, maar het is aan de kerndeskundige om dit goed uit te leggen.

De acht inhoudelijke thema's worden door de werkgevers beter begrepen dan de grondoorzaken. Zonder toelichting is het voor hen echter niet altijd duidelijk wat “Biologische agentia”, “Bijzonderdere categorieën” of “Fysische factoren” zijn. De andere thema's worden in het algemeen herkend en begrepen, en met de legenda erbij is het voor de meeste werkgevers helder wat een thema betekent en wat er allemaal onder valt.

De niveaubeschrijvingen zijn lastig voor de werkgevers. C wil je hebben, maar wat er nodig is voor een stap omhoog is uit het label niet af te leiden. Dit moet onderdeel zijn van het gesprek met de werkgever. Voor het gebruik van het RI&E-label is het ook wenselijk dat dit in het toetsingsrapport wordt beschreven. Dit betekent dat de rapportage naar het RI&E-label verwijst.

7 Borging en uitrol

Borging en beheer

Om het RI&E-label in de praktijk tot een succes te maken moet er aandacht zijn voor borging en beheer van het concept. Daarnaast is er een proactieve uitrol van het RI&E-label nodig om kerndeskundigen en werkgevers bekend te maken met het concept en hen te stimuleren om het te gebruiken.

Voordat het RI&E-label kan worden gepubliceerd en in de praktijk kan worden gebruikt moet het gemaakte prototype omgezet worden in een versie die geschikt is om in de praktijk gebruikt te worden. Er moet een gebruiksvriendelijke tool zijn waarmee kerndeskundigen het RI&E-label zelfstandig kunnen maken, inclusief handleidingen voor gebruik voor kerndeskundigen en werkgevers.

Het Steunpunt RI&E lijkt de meest logische partij om het RI&E-label te gaan beheren. Op hun website www.rie.nl worden verschillende RI&E-gerelateerde instrumenten aangeboden. Het RI&E-label kan hierop een goede aanvulling zijn. Daarnaast heeft het Steunpunt RI&E als doelstelling het gebruik van RI&E-instrumenten te stimuleren, door bedrijven te informeren via de website, nieuwsbrieven, publicaties en events/congressen. Voor het beheer is mogelijk ook een rol weggelegd voor de verenigingen van kerndeskundigen.

Er is geen betrokkenheid nodig van certificerende organisaties. Zowel in interviews als in de pilots is door meerdere kerndeskundigen aangegeven dat het geen officieel label moet worden met een registratie en certificatieverplichting. Het label geeft de mening van de kerndeskundige weer en is daardoor informeel van karakter. Een verplichte certificering zou een drempel opwerpen en kostenverhogend zijn.

Uitrol

Om het RI&E-label tot een succes te maken is het van belang dat deze bekendheid krijgt. Promotie van het label kan worden gericht op zowel kerndeskundigen als werkgevers. Omdat kerndeskundigen makkelijk te bereiken zijn via een informatiecampagne dan kleine en middelgrote bedrijven valt daar op korte termijn het meeste effect te behalen.

Om kerndeskundigen te informeren zou een campagne via de beroepsverenigingen BA&O, NVVK, NVAB, en NVvA een effectieve aanpak kunnen zijn. Publicatie van artikelen in vakbladen of nieuwsbrieven, of presentaties op symposia zijn hiervoor geëigende middelen. Op een soortgelijke wijze kunnen werkgevers worden bereikt en geïnformeerd via werkgeversverenigingen zoals AWWN en VNO-NCW.

Veel bedrijven in het MKB maken gebruik van branche RI&Es. Door het RI&E-label te koppelen aan branche RI&E's kunnen veel kleine en middelgrote bedrijven worden bereikt. Het Steunpunt RI&E en de brancheverenigingen kunnen hier mogelijk een stimulerende rol vervullen.

Voor leveranciers van commerciële RI&E-instrumenten, zoals IMA online en AMS, kan koppeling met het RI&E-label een extra feature zijn. Als het label via deze instrumenten wordt verspreid, worden meer bedrijven en kerndeskundigen bereikt en gestimuleerd om het label te gaan gebruiken. Hiervoor zou contact moeten worden gelegd met de uitgevers van deze systemen.

Het ministerie van SZW kan het RI&E-label promoten in publicaties van projecten uit het meerjarenprogramma, met name in de projecten die zich richten op communicatie en voorlichting richting (kleine) werkgevers. Ook het Arboportaal is hiervoor ook een geschikt kanaal. Hierdoor kan de bekendheid van het label worden vergroot.

8 Conclusies

8.1 Doelstelling van het RI&E-label

In het voorafgaande project in 2021 zijn drie behoeften voor verbetering van de toetsing en advisering gedefinieerd:

- 1 grotere betrokkenheid bij gezond en veilig werken van werkgevers en werknemers;
- 2 meer werken in de geest van de (Arbo)wet in plaats van de letter van de wet;
- 3 duidelijkere kaders en daardoor meer uniformiteit in de wijze van toetsing.

De derde behoefte zal waarschijnlijk grotendeels door het certificatieschema worden gerealiseerd. In het project uit 2021 waren ook vijf knelpunten beschreven. Drie van de vijf de knelpunten worden ook door de komst van het nieuwe certificatieschema aangepakt, terwijl de andere twee knelpunten vooral betrekking hebben op het maken van de RI&E.

In de Define-fase is daarom besloten om het RI&E-label te richten op grotere betrokkenheid bij gezond en veilig werken van werkgevers. Om dit te bereiken is gekozen voor een RI&E-label dat zich specifiek richt op de ondersteuning van de communicatie tussen kerndeskundige en werkgever en het informeren van de werkgever en werknemers door:

- direct inzicht te geven in de uitkomsten van de RI&E aan werkgever en werknemers;
- inzicht per thema te geven waar verbetering mogelijk of nodig is;
- volwassenheidsniveaus te gebruiken die prikkelend kunnen werken om een stap extra te zetten.

De doelen van het label die in de Define-fase zijn gedefinieerd worden deels behaald met het RI&E-label in de geteste toets-variant. De resultaten laten zien dat dit label de werkgevers direct inzicht geeft in kwaliteit van de RI&E. Voor de personen die namens de werkgever aan de pilots hebben deelgenomen was de visualisatie van dit RI&E-label van meerwaarde. De onderverdeling in de thema's laat volgens hen goed zien op welke thema's in de RI&E extra aandacht nodig is om te voldoen aan de nadere voorschriften zoals beschreven in het Arbobesluit en de eisen in het certificatiereglement. Op de vraag of het label prikkelt om een stapje extra te zetten wordt iets lager gescoord, maar een deel van de werkgevers geeft aan hier gevoelig voor te zijn. Ook tijdens de interviews werd dit door verschillende werkgevers genoemd. Er zijn ook werkgevers die aangeven dat een C goed genoeg is, en die zich niet geprikkeld voelen om een extra stap te zetten. Vrijwel alle werkgevers die aan de testfase hebben deelgenomen geven aan dat het RI&E-label standaard bij een toetsingsrapport zou moeten zitten, omdat het goed werkt als visuele management samenvatting.

Het betrekken van management en medewerkers bij de RI&E is één van de doelen van het RI&E-label die in de Define-fase is gekozen. Tijdens de pilot is het inzicht gekomen dat het RI&E-label mogelijk niet optimaal is voor dit doel. Een paar kerndeskundigen hebben het label daarom gebaseerd op het aantal en de ernst van de geïnventariseerde risico's per thema. De maatregelen uit de RI&E zijn door hen niet meegenomen in de beoordeling. Hierdoor is per thema inzichtelijk in welke mate er risico's aanwezig zijn in de organisatie. Deze visualisatie is minder abstract en sluit beter aan bij de wens om medewerkers/OR of management beter te informeren over de stand van veilig en gezond werken in de eigen organisatie. Beide varianten hebben voor- en nadelen, maar voor de duidelijkheid en bruikbaarheid moet er voor één worden gekozen.

Samengevat zijn de verschillen als volgt:

Toets-variant:

- Het RI&E-label is een proceduretoets en sluit aan bij het wettelijk kader rondom de RI&E.

- Het laat zien op welke thema's de RI&E nog onder de maat is en bij welke thema's de risico's en het plan van aanpak voldoen. Het RI&E-label is daarmee vooral gericht op de opsteller van de RI&E, meestal de preventiemedewerker.
- Het RI&E-label is minder relevant voor werknemers, OR of management, omdat het niks zegt over de veiligheidssituatie in het bedrijf. Ook is het RI&E-label vrij abstract. Veel medewerkers die niet direct bij RI&E's betrokken zijn kunnen het RI&E-label eenvoudig verkeerd interpreteren. Als de RI&E goed is uitgevoerd geeft het overwegend groene RI&E-label hen mogelijk een verkeerd beeld. De doelstelling om het label te gebruiken om werknemers en management beter te informeren en te betrekken bij de RI&E wordt hierdoor niet goed behaald.

Risico-variant:

- De inhoudelijke risico-variant staat verder af van het wettelijk kader rondom toetsing en advisering dan het RI&E-label. Het laat zien waar de risico's in de organisatie zich bevinden, maar zegt niks over de kwaliteit van de RI&E en het plan van aanpak. Deze onderwerpen staan natuurlijk nog wel in het toetsingsrapport beschreven.
- Het label is intuïtiever en eenvoudiger te interpreteren voor management en werknemers die niet betrokken zijn bij de RI&E en er weinig kennis over hebben.
- De doelstellingen om werknemers en directie goed te kunnen informeren over de risico's in het bedrijf en te prikkelen om een extra stap te zetten kunnen beter worden bereikt met de risico-variant.
- In de huidige praktijk beoordelen de kerndeskundigen of de RI&E volledig, betrouwbaar en actueel is, maar hoeven geen expliciet oordeel te geven over de veiligheidssituatie in het bedrijf. Bij de risico-variant van het RI&E-label doen de kerndeskundigen dit wel. Om te kunnen toetsen of de risico's in een RI&E volledig, betrouwbaar en actueel in kaart zijn gebracht in de RI&E, moeten kerndeskundigen zelf de risico's in het bedrijf in beeld hebben. Als ze dat niet hebben, kunnen de niet goed toetsen of de RI&E volledig is. Ze beschikken daarmee dus over de informatie die nodig is om de risico-variant van het label te kunnen maken en hoeven geen aanvullende informatie te verzamelen.

Na afloop van de pilot is aan alle kerndeskundigen die aan de pilot hebben meegedaan de vraag voorgelegd welke variant de grootste meerwaarde kan bieden bij de toetsing en advisering van de RI&E. De meeste kerndeskundigen waren van mening dat de risico-variant een grotere meerwaarde biedt en nuttiger is als praatplaat. Volgens twee experts (een kerndeskundige en een Arbo-expert) zou je geen risico-variant moeten maken, omdat het risico bestaat dat dit tot veel discussie leidt met de werkgever. Er is geen wettelijk of normatief kader dat voor de volwassenheidsniveaus kan worden gebruikt, waardoor de beoordeling subjectief wordt.

Op basis van de gehouden interviews in de Empathise-fase en de opgedane ervaringen in de testfase verwachten wij dat in de praktijk de risico-variant een grotere meerwaarde heeft dan de toets-variant. Het is een eenvoudige en intuïtieve visualisatie die gedeeld kan worden met medewerkers en management en deze groepen beter informeert over de actuele veiligheidssituatie op de werkvloer en betreft bij de RI&E. De risico-variant staat verder af van het toetsingsproces van de RI&E, maar laat helder zien waar het bedrijf staat. Eventueel kan de kerndeskundige ook aangegeven waar de organisatie kan staan als de maatregelen uit het plan van aanpak uit de RI&E goed worden uitgevoerd. Er kan discussie ontstaan over de inschaling in volwassenheidsniveaus, maar omdat dit slechts het beeld van de kerndeskundige weergeeft en er geen sancties aan hangen (het enige wat volgens de wet van belang is, is dat de RI&E goed is uitgevoerd), verwachten wij niet dat dit in de praktijk problemen zal opleveren. Door de kerndeskundigen is aangegeven dat ook de risico-variant onder de naam RI&E-label kan worden uitgerold.

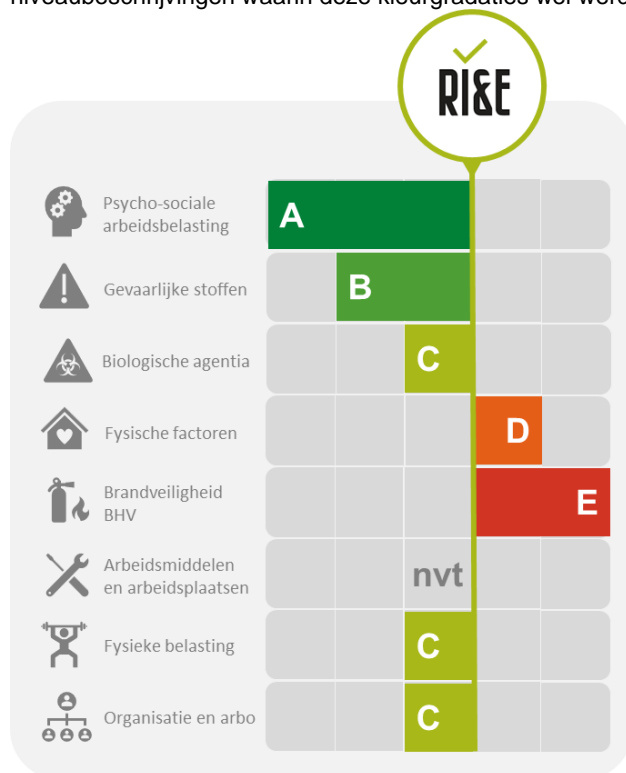
In de Define-fase zijn twee aandachtspunten benoemd:

- Het RI&E-label moet aansluiten op het certificatieschema.
- De kosten van het maken van het RI&E-label mogen niet te hoog zijn.

Bij de ontwikkeling van het RI&E-label zijn deze twee aandachtspunten continu in het oog gehouden. Het aantal raakvlakken tussen het RI&E-label en het certificatieschema is beperkt, maar termen en naamgeving uit het certificatieschema zijn overgenomen in de keuze en beschrijving van de thema's en volwassenheidsniveaus van het RI&E-label. Daarnaast hebben de pilots laten zien de benodigde extra tijd voor het maken van het RI&E-label voor de kerndeskundige zeer beperkt zijn. Het label is binnen tien minuten te maken als de RI&E en het toetsingsrapport vers in het geheugen van de kerndeskundige zitten. Dit geldt voor beide varianten van het RI&E-label. Het toevoegen van een RI&E-label aan het toetsingsrapport maakt de kosten voor de toetsing en advisering daarom nauwelijks hoger.

8.2 Visualisatie en taal

In de pilots zijn er verschillende suggesties gedaan voor verbetering van de visualisatie van het RI&E-label. Met name werd door meerdere kerndeskundigen en werkgevers gesuggereerd om verschillende tinten rood en groen te gebruiken. Dit is ook in de energie- en voedingslabels het geval. In de uiteindelijke versie van het RI&E-label is dit aangepast (Figuur 5). Vaak werd verwezen naar de tabel met niveaubeschrijvingen waarin deze kleurgradaties wel werden gebruikt (Tabel 6).

Figuur 5: RI&E label met kleurgradaties

Omdat het RI&E-label voor alle bedrijven en werkgevers geschikt moet zijn, is het belangrijk om zo eenvoudige mogelijke taal te gebruiken. De naamgeving en beschrijving van de thema's en de definitie van de volwassenheidsniveaus moet zo voor iedereen begrijpelijk zijn. Door zoveel mogelijk "Jip en Janneke taal" te gebruiken kunnen meer mensen worden bereikt. Dit kan enigszins in strijd zijn met de wens om termen en zinsconstructies te gebruiken uit het certificatieschema. De wens voor eenvoudig taalgebruik geldt natuurlijk in veel grotere mate voor het toetsingsrapport dan voor het RI&E-label, dat relatief weinig tekst bevat.

Thema's en veiligheidsniveaus moeten goed worden gebruikt, een verkeerde interpretatie is snel gemaakt. Om dit te voorkomen moeten heldere handleidingen voor kerndeskundige en werkgever worden gemaakt.

8.3 Koppeling aan RI&E-instrumenten

Een koppeling van het label met RI&E-instrumenten maakt het label krachtiger. Risico's en maatregelen kunnen per thema eenvoudig zichtbaar worden gemaakt als ze met het RI&E-label worden verbonden. Zowel commerciële online RI&E-instrumenten als branche RI&Es kunnen hiervoor worden gebruikt. Het toevoegen van het RI&E-label aan een RI&E-instrument is met name interessant bij grotere en complexere RI&Es, omdat het een overzicht geeft van de belangrijkste resultaten op hoofdlijnen. Ook kan er na een update gemakkelijk een vergelijking worden gemaakt met de vorige RI&E. Hierdoor kan het label het dynamisch gebruik van de RI&E ondersteunen.

Koppeling met een instrument is ook een goede manier om het label onder de aandacht te brengen van zowel kerndeskundigen als werkgevers en op deze wijze te promoten. Zie ook hoofdstuk 7.

8.4 Relevantie voor bedrijven

In principe is het RI&E-label relevant voor bedrijven in alle sectoren en van verschillende omvang. Voor de echt kleine bedrijven (onder de 25 medewerkers) voegt het waarschijnlijk weinig toe omdat de RI&E daar klein is en toetsing zelden plaats vindt. De meeste winst wordt verwacht voor bedrijven op MKB-niveau (tot 250 werknemers). Maar ook voor grotere bedrijven kan het RI&E-label worden gebruikt, met name in de risico-variant als communicatiemiddel. Het label is een geschikt middel voor algemene RI&Es. Voor een RI&E waar alleen een verdiepingsslag wordt gemaakt op een specifiek onderwerp is het label minder logisch, omdat dan meestal op één thema wordt gefocust.

De acht thema's in het uiteindelijke prototype zijn generiek en bruikbaar voor vrijwel alle bedrijven. Sommige thema's zijn echter in bepaalde branches niet relevant, zoals biologische agentia. Het branchespecifiek maken van de lijst met thema's kan het label voor sommige branches betekenisvoller maken. Bij koppeling aan branche RI&E's is dit waarschijnlijk zelfs noodzakelijk.

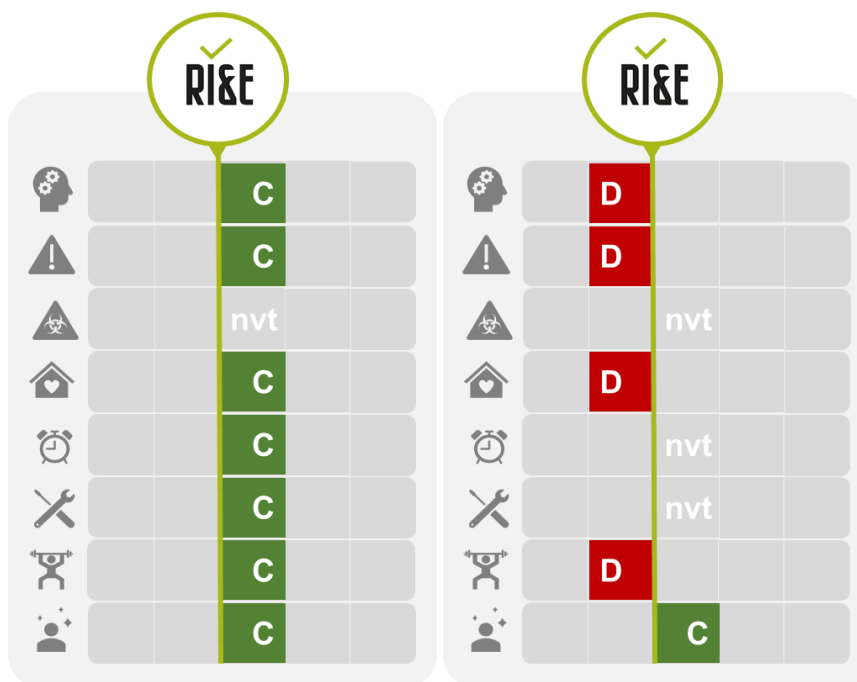
Bijlage 1 Beschrijving van de iteraties in de pilot

1.1 Eerste iteratie

Naar aanleiding van de feedback op de definities van de volwassenheidsniveaus en de gemaakte suggesties in de online test is een nieuwe invulling gemaakt die beter aansluit bij de praktijk van de kerndeskundige. Tabel 9 toont de nieuwe beschrijvingen. Niveaus E, D en C geven vooral aan of de risico's en maatregelen goed in kaart zijn gebracht. Vanaf niveau C is dit goed. Niveaus A en B voegen aanvullend daarop de veiligheidscultuur en het arbobeleid binnen de organisatie toe.

Tabel 9: Nieuwe definities volwassenheidsniveaus

A	Veiligheid is top of mind bij alle medewerkers, van de werkvloer tot het management. Relevante risico's zijn herkend, voor ieder risico is een maatregel geformuleerd volgens de arbeidshygiënische strategie en uitvoering van deze maatregelen is aantoonbaar. De aanpak is verankerd in een integraal arbobeleid en de verbetercyclus (plan-do-check-act) is aantoonbaar aanwezig.
B	Relevante risico's zijn herkend, voor ieder risico is een maatregel geformuleerd volgens de arbeidshygiënische strategie en uitvoering van deze maatregelen is aantoonbaar. De aanpak is verankerd in een integraal arbobeleid en de verbetercyclus (plan-do-check-act) is aantoonbaar aanwezig.
C	Relevante risico's zijn in kaart gebracht, voor ieder risico is een maatregel geformuleerd volgens de arbeidshygiënische strategie en uitvoering van deze maatregelen is aantoonbaar.
D	Relevante risico's zijn onvoldoende in kaart gebracht of maatregelen zijn niet of onvoldoende geformuleerd.
E	Relevante risico's zijn niet of nauwelijks in kaart gebracht.

Figuur 6: De twee gemaakte RI&E -labels uit de eerste iteratie.

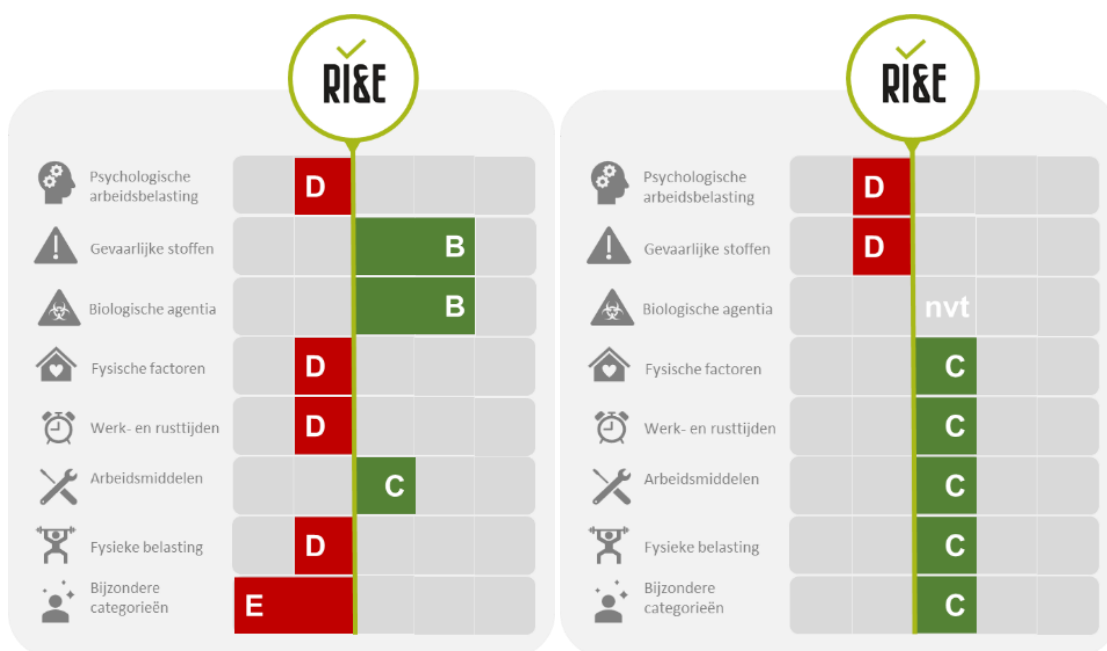
Op basis van de feedback uit deze iteratie zijn de definities verder aangescherpt en meer in lijn gebracht met het wettelijk kader (volledig, betrouwbaar en actueel).

Tabel 10: Nieuwe definities volwassenheidsniveaus

A	Relevante risico's zijn volledig, betrouwbaar en actueel in kaart gebracht, voor ieder risico is een maatregel geformuleerd volgens de arbeidshygiënische strategie en uitvoering van deze maatregelen is aantoonbaar. De aanpak is verankerd in een integraal arbobeleid en de verbetercyclus (plan-do-check-act) is aantoonbaar aanwezig. Veiligheid is top of mind bij alle medewerkers, van de werkvloer tot het management.
B	Relevante risico's zijn volledig, betrouwbaar en actueel in kaart gebracht, voor ieder risico is een maatregel geformuleerd volgens de arbeidshygiënische strategie en uitvoering van deze maatregelen is aantoonbaar. De aanpak is verankerd in een integraal arbobeleid en de verbetercyclus (plan-do-check-act) is aantoonbaar aanwezig.
C	Relevante risico's zijn volledig, betrouwbaar en actueel in kaart gebracht, voor ieder risico is een maatregel geformuleerd volgens de arbeidshygiënische strategie en uitvoering van deze maatregelen is aantoonbaar.
D	Relevante risico's zijn onvoldoende in kaart gebracht of maatregelen zijn niet of onvoldoende geformuleerd.
E	Relevante risico's zijn niet of nauwelijks in kaart gebracht.

1.2 Tweede iteratie

Figuur 7 toont de twee RI&E-labels die in de tweede iteratie zijn gemaakt.

Figuur 7: De twee gemaakte RI&E-labels uit de tweede iteratie.

Op basis van de opgehaalde feedback in de derde iteratie hebben we de thema's aangepast. Werk- en rusttijden worden onderdeel van de psychosociale belasting, omdat ze sterk samenhangen met de werkdruk in een organisatie. Hier een aparte categorie voor hebben is niet nodig. Ook het thema Bijzondere categorieën is verwijderd. Dit thema is niet dusdanig relevant dat een eigen categorie op hoofdniveau nodig is. Er worden twee nieuwe thema's toegevoegd aan de lijst, waardoor het totaal op acht blijft. Brandveiligheid/BHV is een thema dat in alle organisaties van belang is. Daarnaast is het thema Organisatie en Arbo toegevoegd. Dit behelst zaken als arbobeleid, verzuimbeleid, gezondheidsmanagement, duurzame inzetbaarheid en re-integratie. Bijzondere categorieën werknemers is ook aan dit thema toegevoegd. Tabel 11 toont de nieuwe acht thema's met hun beschrijving. Deze tabel is vanaf deze iteratie ook opgenomen in de Excelsheet waarin het label wordt gemaakt.

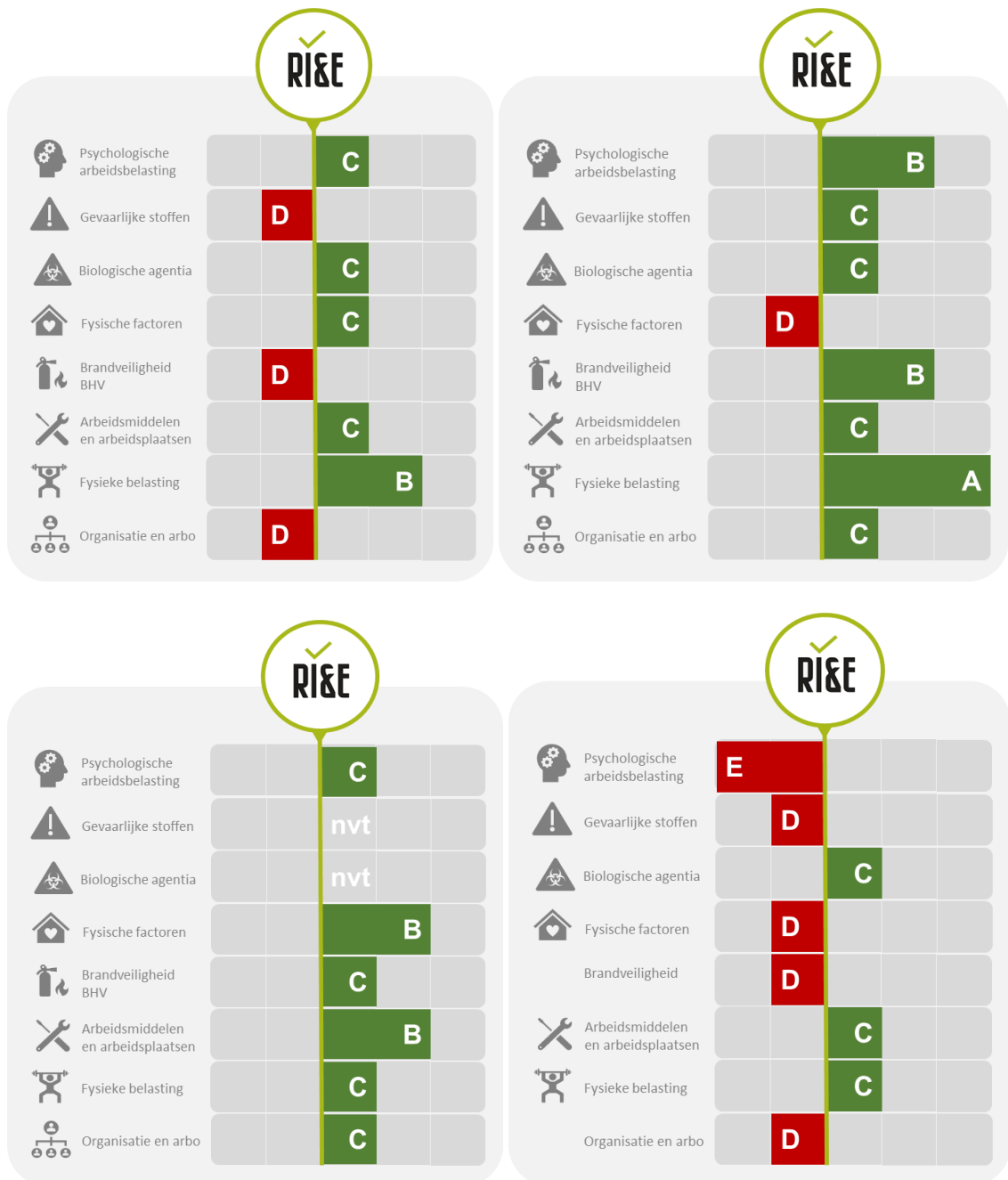
Tabel 11: Definitie van de acht thema's.

1. Psychologische arbeidsbelasting	Werkdruk , werk- en rusttijden, inhoud en organisatie van de arbeid, pesten, discriminatie
2. Gevaarlijke stoffen	Gezondheidsrisico's, zoals carcinogene stoffen en procesemissies; Veiligheidsrisico's zoals brand, opslag en explosiegevaar
3. Biologische agentia	Micro-organismen, zoals bacteriën, schimmels, virussen, parasieten; infectieuze agentia, toxinen en allergenen
4. Fysische factoren	Binnenklimaat, geluid, licht, straling, trillingen, overdruk
5. Brandveiligheid/BHV	Ongevallen, bedrijfshulpverlening, brandbestrijding
6. Arbeidsmiddelen en arbeidsplaatsen	Gereedschap, machineveiligheid, PBMs, eisen aan werkruimten, orde en netheid, bewegingsruimte, werken op hoogte, voorzieningen voor noodsituaties, zoals blusmiddelen en vluchtroutes.
7. Fysieke belasting	Overbelasting door tillen, dragen, duwen, trekken, ongunstige houdingen, repeterende bewegingen; Onderbelasting door langdurig zitten of staan; Beeldschermwerk
8. Organisatie en arbo	Arbobeleid, verzuimbeleid, gezondheidsmanagement, duurzame inzetbaarheid, re-integratie , bijzondere categorieën werknemers

1.3 Derde iteratie

Figuur 8 toont de vier RI&E-labels die in de derde iteratie zijn gemaakt.

In energie- en voedingslabels is A altijd groen en het beste score. Daarom is ervoor gekozen dat ook in het RI&E-label op deze manier uit te voeren. Sommige kerndeskundige en werkgevers vinden het echter verwarrend dat E links is en A rechts. In de volgende iteratie zal dit worden opgedraaid. Daarnaast wordt het thema psychologische werkbelasting aangepast in de betere term psychosociale werkbelasting.

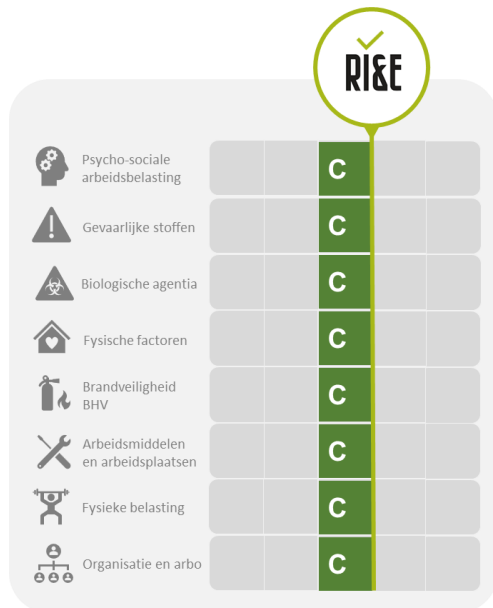
Figuur 8: De vier gemaakte RI&E-labels uit de derde iteratie.

1.4 Vierde iteratie

Figuur 9 toont het RI&E-label dat in de vierde iteratie is gebruikt. Omdat het bedrijf alleen de C-score heeft gekregen is in het opgestelde label niet goed te zien dat betere scores nu naar links zijn en dat alle scores links van de groene lijn nu goed zijn.

De kerndeskundige stelde voor om Arbeidsplaatsen een eigen thema te maken. Om het aantal thema's beperkt te houden, kan biologische agentia worden ondergebracht bij gevaarlijke stoffen.

Op basis van de feedback in deze maar ook in eerdere iteraties zijn de definities van de volwassenheidsniveaus aangepast op basis van de toetsingseisen die in het certificatiereglement zijn opgenomen (Tabel 12).

Figuur 9: Het gemaakte RI&E-label in de vierde iteratie

Tabel 12: Laatste definities volwassenheidsniveaus

A	Relevante risico's zijn volledig, betrouwbaar, actueel en volgens actuele inzichten in kaart gebracht, voor ieder risico is in het plan van aanpak een maatregel geformuleerd volgens de arbeidshygiënische strategie, en deze maatregelen zijn SMART geformuleerd. De achterliggende grondoorzaken worden effectief ingezet in het plan van aanpak. Er is structureel arbobeleid en borging met de Plan-Do-Check-Act-cyclus.
B	Relevante risico's zijn volledig, betrouwbaar, actueel en volgens actuele inzichten in kaart gebracht, voor ieder risico is in het plan van aanpak een maatregel geformuleerd volgens de arbeidshygiënische strategie, en deze maatregelen zijn SMART geformuleerd. Geïnterviewde achterliggende grondoorzaken worden effectief ingezet in het plan van aanpak.
C	Relevante risico's zijn volledig, betrouwbaar, actueel en volgens actuele inzichten in kaart gebracht, voor ieder risico is in het plan van aanpak een maatregel geformuleerd volgens de arbeidshygiënische strategie, en deze maatregelen zijn SMART geformuleerd.
D	Relevante risico's zijn onvoldoende in kaart gebracht of maatregelen zijn niet of onvoldoende geformuleerd.
E	Relevante risico's zijn niet of nauwelijks in kaart gebracht.